

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์น ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธอิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ
2. การจัดการศึกษาภาคฟัรฎูฮ์นของสมาคมครูสัมพันธอิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
3. การบริหารงานวิชาการหลักสูตรฟัรฎูฮ์น
4. สภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์น ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธอิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานทางวิชาการในโรงเรียนทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งได้มีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

พัทธธีรา รัตนชัย (2550) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักของบริหารสถานศึกษาที่จะนำพาให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเข้าใจขอบเขตของการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดีรวมทั้งต้องบริหารงานวิชาการให้มีความชัดเจนและมีความแข็งแกร่ง เนื่องจากงานวิชาการเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงมาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษา

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนถึงการประเมินผลให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ทศนีย์ วงศ์ยืน (2553) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดผลดีอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

มนูญ ร่มแก้ว (2553) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการหมายถึงการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและครอบคลุมถึงความรู้ ทักษะ คุณสมบัติและความสามารถ โดยความมุ่งหมายทางการศึกษาของประเทศได้กำหนดไว้โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมไทยในปัจจุบันที่ต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้อย่างส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของการบริหารวิชาการ

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้สถานศึกษามากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่ง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวว่างานวิชาการนั้นเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา

อุณากรรณ สวนมะม่วง (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารวิชาการว่ามีความสำคัญอย่างมากจริง ๆ เพราะว่าเป็นการจัดการเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านพัฒนาสื่อ ด้านการวัดผลประเมินผล เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนวัตกรรมด้านการส่งเสริมด้านการศึกษา และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว หน่วยงาน องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน ที่จะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาของ Smith et al., (1961 อ้างใน รัตมี พระชัยศรี, 2553) ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงานและให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษางานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า

- (1) การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40
- (2) งานบริหารบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20
- (3) งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20
- (4) งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5
- (5) งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5
- (6) งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5
- (7) งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

ดังนั้นจึงสรุปว่า ความสำคัญของงานวิชาการนั้นจะสำคัญมากเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พัฒนาด้านกรรมวิธีการส่งเสริมด้านการศึกษา เพื่อที่จะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความสามารถ มีความรู้ และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปปรับใช้กับตนเองในการนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต งานวิชาการหัวใจที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานในสถานศึกษาเมื่องานวิชาการมีศักยภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนั้นจึงถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการมีความหลากหลาย ซึ่งอาจจะมีแตกต่างไปตามสภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนไว้จำนวน 12 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (2550) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) โดยแบ่งออกเป็น 17 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำขอบข่ายของงานวิชาการดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.1 วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้ หรือจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติมตามบริบทของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ

1.3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูล จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4 จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐาน หรือรายวิชาเพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนประเมิณผลและปรับปรุง

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ

2.1 วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยการ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์กำหนดเป้าหมาย จัดทำกรอบในการดำเนินงาน ตลอดจน คู่มือ นิเทศ กำกับ และติดตาม

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

3.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.2 จัดการเรียนการสอนวัดผลและประเมินผลทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามแนว
ปฏิรูป การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้

3.3 ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้

3.4 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.6 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของผู้เรียน ช่วยเหลือผู้เรียนพิการ ด้อยโอกาส
และผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

4.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดย

(1) จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

(2) จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย
จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

(3) จัดให้มีวิชาต่างๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของกระทรวงศึกษาธิการ

(4) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูงหรือลึกซึ้งมากขึ้น สำหรับกลุ่มเป้าหมาย
เฉพาะให้ครอบคลุมการศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่อง พิการ และ
การศึกษาทางเลือก

(5) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และมุ่งสู่ความเป็นสากล

(6) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผล ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

5.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

5.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และมีความสนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามศักยภาพของผู้เรียน โดยผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการต่างๆ

5.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

5.7 ศึกษา ค้นคว้า พัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

6.1 กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

6.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

6.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนและโอนวุฒิผลการเรียน

6.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

6.5 พัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน เทียบเคียงระดับสากล

6.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการประเมินผลการเรียน รายภาค/รายปี และตัดสินผลการเรียน

6.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย คณะกรรมการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการ พร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

7.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา

7.2 พัฒนาครูและผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย เป็นสำคัญ ในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

7.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

7.4 รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้ง สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

8.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียง เพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

8.2 จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้านของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุด IT ห้องสมุดกลางและห้องสมุด กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ศูนย์วิชาการ สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี สวนธรรมะ เป็นต้น

8.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

8.4 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

8.5 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในต่างประเทศ

9. การนิเทศการศึกษา

9.1 สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคล ให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

9.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

9.3 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

10. การแนะแนว

10.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

10.2 จัดระบบงานและโครงสร้างงานแนะแนวและระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

10.3 ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทและเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

10.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนว และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

10.5 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

10.6 คู่มือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

10.7 ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

10.8 ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

10.9 เชื่อมโยงงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

11.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ พร้อมทั้งกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้และประกาศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

11.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา) ที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ที่ผ่านการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และระบุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ความสำเร็จของการพัฒนา วิธีการดำเนินงานที่มีหลักวิชาและผลการวิจัยรองรับ งบประมาณ และทรัพยากร รวมทั้งแหล่งวิทยาการจากภายนอกที่ให้การสนับสนุนอย่างชัดเจน โดยมีบุคลากรของสถานศึกษาและนักเรียน เป็นผู้รับผิดชอบและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อรองรับและดำเนินการ ทั้งนี้โดยการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองและชุมชนโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

11.3 จัดระบบบริหารงานที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนและเอื้อต่อการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายใน และจัดทำระบบสารสนเทศที่มีฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเพียงพอ และสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

11.4 ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

11.5 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และรายงานผลพร้อมข้อเสนอแนะ การเร่งรัด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการปรับปรุงพัฒนา และพร้อมรับ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

11.6 จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างน้อย 1 คน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย และพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด

11.7 จัดทำรายงานประจำปี (SAR) เพื่อสะท้อนคุณภาพผู้เรียนและการบริหารจัดการ การศึกษาของผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่นำไปสู่เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ในรอบปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

11.8 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมองค์กร และนำผลการประเมินคุณภาพ ทั้งภายในและภายนอกไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

12.1 ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น

12.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

12.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ

12.4 พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

13.1 ประสานความร่วมมือวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนา ศักยภาพ ของผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

13.2 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงาน กับองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น

13.3 จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาการและวัฒนธรรม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองผู้เรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ เป็นต้น

13.4 ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

14.1 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาที่เป็นจุดเน้นเฉพาะ

14.2 จัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่ร่วมจัดการศึกษา

14.3 ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดการศึกษาและใช้ ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

14.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง สถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

14.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น

14.6 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

15.1 จัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.2 นำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่ การปฏิบัติ

15.3 ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา และนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

16.1 ศึกษาวิเคราะห์คัดเลือกหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

16.2 จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน และใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

16.3 พิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียน แบบเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์หนังสือ อ่านประกอบแบบฝึกหัด ใบงาน และใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

17. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

17.1 จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อ การเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

17.2 พัฒนาคณาจารย์ในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้ของสถานศึกษา

17.3 พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้อรรถประโยชน์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น และรวบรวมแหล่งสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

17.4 พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นห้องสมุด IT เพื่อเป็นแหล่งสืบค้น

17.5 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้ และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ทั้ง 17 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยกำหนดตัวเป็นตัวแปรที่จะศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย 17 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ 2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษากำหนดสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูฮ์ 5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7. ด้านการนิเทศการศึกษา 8. ด้านการแนะแนวการศึกษา 9. ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 10. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถาบันสอนศาสนาอิสลามในหน่วยสอบอื่น 12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาภาคฟัรฎูฮ์ 13. ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถาบันสอนศาสนาอิสลาม 14. ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม 15. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 16. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 17. ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดการศึกษาภาคฟัรฎูฮ์ของสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ประวัติความเป็นมาของสมาคมครูสัมพันธ์

ระยะเริ่มแรกก่อนที่จะเกิดเป็น สมาคมครูสัมพันธ์ บรรดาเพื่อนครูที่สอนวิชาการศาสนาอิสลามภาคฟัรฎูฮ์ ซึ่งศึกษามาจากสำนักเดียวกันคือ โรงเรียนอันฮูมัยนอิสลามโดยท่านอาจารย์ถ้วน สุวรรณศาสน์ เป็นผู้อำนวยการสอน ต่างก็สอนไปตามความพอใจของแต่ละท่าน

แล้วแต่จะคิดค้นหาวิธีสอนมาใช้เฉพาะตน หรือจากตำราเล่มหนึ่งเล่มใดที่พอใจนำมาเป็นตำราสอน แต่ก็มีได้มีตำราที่เหมาะสมกับเด็กมุสลิมไทย ที่จะศึกษาให้ เข้าใจได้เร็วและปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามที่ศาสนากำหนดบังคับไว้ ด้วยเหตุนี้ ปุชนิยบุคคลหลายท่านจึงเข้ามาร่วมกันวางรากฐานการศึกษา จน พ.ศ. 2497 จึงได้จัดกลุ่มขึ้นเพื่อหาแนวทางดำเนินการเพื่อให้เยาวชนมุสลิมในประเทศไทย ได้มีตำราเรียนเป็นอย่างเดียวกัน กำหนดหลักเกณฑ์การศึกษาให้ง่าย ให้เด็กเรียนรู้ได้เร็ว เสียเวลาเรียนน้อย เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสและมีเวลาเรียนวิชาการศึกษา ให้มีความรู้ มีความสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้องตามที่ศาสนากำหนดบังคับไว้ อีกทั้งเด็กจะได้มีเวลาเรียนวิชาสามัญ ให้มีความรู้ความฉลาดทันกับสังคมและเหตุการณ์ของโลก เด็กที่เรียนวิชาสามัญอยู่ก็สามารถเรียนวิชาการศึกษาได้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ไม่เบียดต่อการเรียนวิชาศาสนาหรือมีเวลาว่างเพียงเล็กน้อยก็สามารถเรียนให้รู้หลักศาสนกิจที่จำเป็นต้องปฏิบัติได้

พ.ศ. 2498 จึงเริ่มกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน พร้อมทั้งตำราเรียนขึ้นเมื่อผลิตตำราออกมาแล้ว ก็นำเสนอโรงเรียนต่างๆ โดยทั้งจำหน่ายแจก ซื้อมา เพื่อปรารถนาที่จะให้เด็กได้เรียนวิชาการศึกษาอย่างเดียว ใช้เวลาน้อย แต่ได้ผลเร็ว โดยได้รับการอุปการะจากบริษัท มิตรมุขตารี จำกัด

พ.ศ. 2499 หลังการทดลองเรียนทดลองสอนและแก้ไขเนื้อหาสาระวิชาการแล้วจึงได้ขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อที่ทำการกองตำรวจสันติบาลกรุงเทพฯ ได้ทะเบียนเลขที่ จ. 585 สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 26 ซอยแมนไทย ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ วันที่จดทะเบียน 19 กันยายน 2500 โดยมีนายประชา มุขตารี เป็นนายกสมาคมท่านแรก

พ.ศ. 2500 เริ่มมีการจัดสอบปลายปีร่วมกันเป็นปีแรก มี 5 หน่วยสอบ โรงเรียนเข้าสอบ 15 โรงเรียน มีนักเรียนเข้าสอบ 411 คน สอบไล่ได้ 263 คน คิดเป็น 65.58 % เป็นปีที่นักเรียนสอบไม่ผ่านมากกว่าทุกปีที่ผ่านมา เพราะทั้งครูและนักเรียนต่างยังไม่ค่อยเข้าใจวิธีการสอนและสอบมากนัก แต่ต่อมาก็เริ่มดีขึ้นตามลำดับ จนเป็นที่ยอมรับทั่วไปแล้วว่า การเรียนวิชาการศึกษาตามหลักสูตรของสมาคมครูสัมพันธ์นั้น เด็กเรียนรู้ได้เร็วและปฏิบัติได้ถูกต้อง

พ.ศ. 2520 อาจารย์มานิต เกียรติธำชัย ได้รับการยอมรับจากสมาชิกให้เป็นนายกสมาคมต่อจากนายกสมาคมคนก่อน โดยสมาคม มีมติย้ายสำนักงานจากมหานาคไปที่สำนักอิทธิธรรมอันยุมนอิสลาม บางรัก กรุงเทพฯ เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างสมาคมฯ หน่วยสอบ และโรงเรียน

พ.ศ. 2524 อาจารย์สุุดใจ วงษ์อารีย์ ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมฯ โดยการยอมรับของสมาชิก ซึ่งกิจกรรมสมาคมฯ ได้ขยายไปอย่างกว้างขวางเป็นการขยายตามการบุกเบิกของ อาจารย์มานิต เกียรติธำชัย ที่ได้บุกเบิกไว้ เป้าหมายการขยายงาน คือ มุ่งเผยแพร่กิจกรรมการเรียนการสอนสู่จังหวัดในภาคใต้ โดยมีหน่วยสอบที่ 18 จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่

พ.ศ. 2526 อาจารย์มานิต เกียรติธำชัย กลับเข้ามาทำหน้าที่นายกสมาคมอีกสมัย หลังจากอาจารย์สุดใจ ขอฟัก และอาจารย์มานิต ได้ริเริ่มดำเนินการจัดร่างหลักสูตรและตำราเรียน ชั้นปีที่ 5 เพื่อขยายโอกาสการศึกษาในระดับสูงต่อไป

พ.ศ. 2528 อาจารย์เกียรติ ท้วมประถม ได้รับการยอมรับจากสมาชิกให้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมคนต่อมา และสานต่อการจัดทำหลักสูตรการศึกษาชั้นปีที่ 5 และ 6 พร้อมจัดทำ แบบเรียนครบทุกวิชาทุกชั้นเรียนจนมีการเรียนการสอนมาจนถึงปัจจุบัน และกิจกรรมของสมาคมฯ ได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางจากเคยมีสนามสอบแห่งเดียวของจังหวัดต่างๆ ขยายเป็นระดับอำเภอมากขึ้น สามารถรองรับเยาวชนเข้าศึกษาเรียนรู้ในหลักสูตรสมาคมฯ ต่อไปได้

พ.ศ. 2540 อาจารย์อรุณ วันแฉะ ได้รับการฉันทามติจากสมาชิกฯ เป็นนายกสมาคมครูสัมพันธ์ บริหารงานต่อมากับหลักคิดที่เป็นอิสลาม คือ ผู้นำของมวลสมาชิก ต้องหยิบนโยบายให้แก่มวลสมาชิกให้มากที่สุด

พ.ศ. 2556 อาจารย์อนันต์ วันแฉะ ได้รับสัตยาบันยอมรับให้เป็นนายกคนที่ 6 โดยมี อาจารย์อรุณ บุญชม เป็นผู้นำให้สัตยาบันเพื่อสานต่ออุดมการณ์ของ อาจารย์อรุณ วันแฉะ

ปัจจุบันสมาคมครูสัมพันธ์ ประกอบด้วย 9 เขตการศึกษา 87 หน่วยสอบ โรงเรียนในสังกัด 1,263 โรงเรียน ครู 5,244 คน และนักเรียนจำนวน 88,430 คน โดยมีนายอนันต์ วันแฉะ เป็นนายกสมาคมครูสัมพันธ์ฯ

การจัดการศึกษาของสมาคมครูสัมพันธ์

การเรียน “ฟิรฎูฮ์ยน์” หมายถึง วิชาความรู้ซึ่งเป็นการกิจส่วนบุคคล มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้วิชาการศาสนาเบื้องต้น และเข้าใจในหลักการศรัทธา (รูกอนอิหม่าน) หลักการปฏิบัติ (รูกอนอิสลาม) ตลอดจนจริยธรรมอิสลาม (อัลเอียะฮาน) เพื่อที่ว่าเขาจะมีความสามารถในการ ปฏิบัติตนให้เป็นมุสลิมที่ดี การศึกษาศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรฎูฮ์ยน์) เป็นสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่งกันความเป็นมุสลิม เพราะถือเป็นสาระที่มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อการรู้จักพระผู้เป็นเจ้า การมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อของอัลลอฮ์ (ซบ.) ความสามารถในการอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน การภักดี หลักจริยธรรม คุณธรรม และการดำเนินชีวิตในวิถีแห่งอิสลาม ทั้งนี้เพื่อเป็นสาระการเรียนรู้ระดับพื้นฐานสำหรับชีวิตมุสลิมเป็นสำคัญ (มาลี บินสะเล็ม, 2556: 10) มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานด้านศาสนา โดยเฉพาะการอ่านอัลกุรอานซึ่งเป็นภาษาอาหรับ เนื่องจากการประกอบศาสนกิจในชีวิตประจำวัน เช่น การปฏิบัติละหมาด มุสลิมต้องใช้ภาษาอาหรับในบทอ่านต่าง ๆ รวมถึงการกล่าวขอพร (ดุอาอ์) จากพระผู้เป็นเจ้า การรำลึกถึงพระองค์ (ซิกรุลลอฮ์) ดังนั้น ภาษาอาหรับจึงเป็นภาษากลางสำหรับ มุสลิมทุกคนไม่ว่าจะมีถิ่นฐานในประเทศใด

สถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรฎูฮ์) จัดเป็นโรงเรียนเอกชน ตามมาตรา 15 (2) พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ต่อมากระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ “ระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอน วิชาศาสนาและวิชาสามัญ พ.ศ. 2536” โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโรงเรียนใดสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนดจะได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนสภาพเป็นโรงเรียนเอกชนมาตรา 15 (1) และได้รับเงินอุดหนุนเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไปให้การอุดหนุนในอัตราร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ แต่ถ้าโรงเรียนเป็นของมูลนิธิหรือมัสยิดให้การอุดหนุนในอัตราร้อยละ 60 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนการกุศล ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2539 ให้มีการช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบค่าเล่าเรียนโดยอุดหนุนรายหัว นักเรียนในอัตราร้อยละ 100 ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ ให้เฉพาะโรงเรียนเอกชนการกุศลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของมัสยิดหรือมูลนิธิ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 (ศราวุธ บรอฮิมี่, 2550: 22) โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรฎูฮ์) มีทั้งที่ขึ้นกับมัสยิด และที่จดทะเบียนเป็นมูลนิธิและจดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างเดียว

นโยบายของสมาคมครูสัมพันธ์

มาลี บินสะเล็ม (2556: 11) ได้สรุปภารกิจการจัดการศึกษาของสมาคมครูสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. พัฒนาการเรียนการสอนให้หลากหลายวิธีโดยเน้นผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ
3. ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
4. สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้ประพฤติดีและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. พัฒนาระบบการบริหารให้ทันสมัย รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์โดยเน้นให้โรงเรียนเป็นฐาน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สมาคมครูสัมพันธ์มีนโยบายในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู พัฒนาระบบการบริหาร และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีลักษณะของผู้ศรัทธาที่ดี มีความรู้ในการประกอบศาสนกิจตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม

การบริหารงานวิชาการหลักสูตรฟัรฎูอัยน์ (การเรียนรู้หลักสูตรศาสนาอิสลามภาคบังคับ)

สมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาศาสนาอิสลามภาคบังคับ รวบรวมขอบข่ายและลำดับประสบการณ์เรียนรู้ ดังนี้ (สมาคมครูสัมพันธ์, 2561)

สาระการเรียนรู้วิชาศาสนาอิสลามภาคบังคับ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ 10 สาระการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

- (1) สาระการเรียนรู้อัลกุรอาน
- (2) สาระการเรียนรู้หลักการศรัทธา (อึด-เตอาอีด)
- (3) สาระการเรียนรู้ศาสนบัญญัติ (อัล-ฟิกฮ์)
- (4) สาระการเรียนรู้จริยธรรม (อัล-อักลาค)
- (5) สาระการเรียนรู้อัลหะดีษ
- (6) สาระการเรียนรู้ศาสนประวัติ (อึด-ตารีค-อิสลามีย์)
- (7) สาระการเรียนรู้ตัจญูวิด (อึด-ตัจญูวิด)
- (8) สาระการเรียนรู้หลักการพิจารณาอัลกุรอาน
- (9) สาระการเรียนรู้หลักพิจารณาอัล-หะดีษ
- (10) สาระการเรียนรู้ภาษาอาหรับ

สภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของสถาบันสอนศาสนาอิสลาม ภาคฟัรฎูอัยน์ ในหน่วยสอบที่ 5 สังกัดสมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

หน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์ เริ่มดำเนินการมาพร้อมกับการก่อตั้งสมาคมฯ ในระยะเริ่มต้นนี้ หน่วยสอบที่ 5 ตั้งอยู่ที่โรงเรียนสหราษฎร์วิทยาบ้านสมเด็จฯ โดยมีท่านอิหม่าม ฮาริส เกียรติธำรัช เป็นหัวหน้าหน่วยสอบ เมื่อปี พ.ศ. 2514 วาระการบริหารหมดลง ท่านอิหม่าม ฮาริส เกียรติธำรัช ท่านมีความประสงค์จะขอตั้งหน่วยสอบใหม่ที่โรงเรียนของท่าน คือ หน่วยสอบที่ 50 คุณครูอาหมัด ศิริยามัน จึงได้รับการเสนอชื่อให้เป็นหัวหน้าหน่วยสอบที่ 5 ของสมาคมคนต่อมา ดังนั้นสำนักงานบริหารของหน่วยสอบฯ และสนามสอบจึงได้ย้ายมาอยู่ที่โรงเรียนมัธยมบะอิลอิสลาม บางมด

คุณครูอาหมัด ศิริยามัน มีความคิดที่จะให้การศึกษาภาคฟัรฎูอัยน์ ตามหลักสูตร สมาคมครูสัมพันธ์ ได้ขยายออกไปสู่ชุมชนมุสลิมอย่างทั่วถึง ท่านจึงเรียนเชิญคุณครูใหญ่ของโรงเรียนต่างๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของหน่วยสอบโดยตำแหน่งและเรียนเชิญผู้นำชุมชน นักวิชาการเข้าร่วมเป็น

ผู้บริหารหน่วยสอบฯ และร่วมเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการบริหารหน่วยสอบฯ ดังนั้นหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์จึงเจริญรุดหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัลมัสธูมท่าน ฮัจยีมุฮยุดดิน อับดุลลา คุณครูอิบรอฮีม บ努มา และอัลมัสธูมฮัจยีอิสฮาก บ努มา ร่วมสนับสนุน คุณครูอาหมัด ศิริยามัน ได้บริหารอยู่หลายสมัยจึงได้ขออนุญาตคณะกรรมการลาออกจากการเป็นหัวหน้าหน่วยสอบ คณะกรรมการจึงแต่งตั้งให้ อัลมัสธูมฮัจยีปกรณ์ สุขวิเศษ บริหารงานต่อไปจนกระทั่งท่านเสียชีวิต ปัจจุบัน มีคุณครู เฉลิมพล สุขวิเศษ เป็นหัวหน้าหน่วยสอบ และครูใหญ่โรงเรียนมัธยมอะอิลอิสลาม (มูลนิธิ)



ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์

สถาบันในหน่วยสอบที่ 5 มีทั้งหมด 10 โรงเรียน (สมาคมครูสัมพันธ์สมาคมครูสัมพันธ์อิสลามแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2551: 21) ดังนี้ คือ

- (1) สถาบันมัธยมอะอิลอิสลาม (มูลนิธิ)
- (2) สถาบันมุฮัมมะดียะห์อนุสรณ์สะและนอียอูปถัมภ์ (มูลนิธิ)
- (3) สถาบันอัลบิคาอะห์
- (4) สถาบันศิริกุลศาสนวิทยา
- (5) สถาบันสามัคคีธรรม
- (6) สถาบันคอดีดีนัลอิสลามียะห์
- (7) สถาบันศึกษารรรมญูรุลยาซีน (จอมทอง)
- (8) สถาบันสอนศาสนาทัตติมแดงเนียมอูปถัมภ์
- (9) สถาบันสหมุสลิมบำรุง

(10) สถาบันบัณฑูลธกษ

ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมบะอิลอิสลาม (มูลนิธิ) เป็นสถานที่ตั้งของหน่วยสอบที่ 5

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สมาน กลมกลืน (2559: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ 4) แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จากการสัมภาษณ์ พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ โรงเรียนควรมีการปรับปรุงพัฒนา และทบทวน การใช้หลักสูตรและการนำไปใช้ โรงเรียนควรมีการปรับปรุงพัฒนา และทบทวนการใช้หลักสูตร ในทุกปีการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนใช้กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล 3) ด้านการนิเทศภายใน ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้มีโอกาสในการนิเทศ เพื่อนำผลสะท้อนมาปรับปรุงพัฒนาต่อไป 4) ด้านการวัดผลประเมินผลในการวางแผนพัฒนา 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีการจัดทำแผนพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

อภิชา พุ่มพวง (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญของการทำวิจัย สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้ครูเผยแพร่งานวิจัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และนิเทศ ประเมินผลการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการสอน ส่วนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ควรวางแผนจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อและการซ่อมบำรุงให้ชุมชนมีส่วนร่วม จัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการใช้สื่อเทคโนโลยีการสอน นิเทศ และประเมินผล การใช้สื่อการสอน สร้างแรงจูงใจให้ครูผลิตสื่อการสอน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดอบรม กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย จัดนิเทศการนำหลักสูตรไปใช้สอนแบบเชิงรุกและเป็นกัลยาณมิตร 3) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ผ่านการยอมรับจากผู้บริหารสามารถใช้เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการได้ตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

เบญจพร ชูจิตร (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ การเปรียบเทียบปัญหาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรอย่างถูกต้อง โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาอบรมให้กับโรงเรียน ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาโดยการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษาให้มีการรวมกลุ่มโรงเรียนแต่ละอำเภอ เพื่อร่วมกันจัดทำจัดสัมมนาหลักสูตรภายในโรงเรียนและโรงเรียนทุกปี ให้มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตร

ครรชิต คำดี (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 มีการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยเรียงค่าร้อยละจากน้อยไปมาก 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การแนะแนว ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ 1) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 2) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 3) การนิเทศการศึกษา 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 มีดังนี้ 2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา อันดับแรก ได้แก่ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรโดยการพัฒนาคูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และสำรวจความต้องการของชุมชนหรือเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรตามลำดับ 2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อันดับแรก ได้แก่ จัดสาระการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เพื่อผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสนใจ และรูปแบบการจัดกิจกรรมควรมีความหลากหลาย รองลงมา คือ สนับสนุนให้ครูพัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และฝึกเรียน และจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ตามลำดับ 2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อันดับแรกได้แก่ จัดทำแผนและโครงการที่เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ให้เป็นแนวเดียวกัน รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นประเมินผลตามสภาพจริง และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตามลำดับ 2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา อันดับแรก ได้แก่ จัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมร่วมคิด ร่วมทำ หรือความพยายามให้ผู้ทำกรนิเทศร่วมกันในการวางแผนและประเมินผลการนิเทศ รองลงมา คือ ให้ครูผู้สอนหาวิธีหรือเทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวางแผนการนิเทศโดยใช้หลักการแนวคิดและกิจกรรมการนิเทศประกอบตามลำดับ

วัลลภ พัฒนาผล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์จังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด โดยรวมและรายด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด จำแนกตามประสบการณ์สอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น อบรมชี้แจงจัดหาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรและ การนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ควรจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมบรรยากาศภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการจัดการการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ขวัญกำลังใจครู และมีการประเมินปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง พัฒนาและมีส่วนร่วมในการใช้เครื่องมือวัดผลให้ได้มาตรฐาน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดหาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาด้านวิชาการ ส่งเสริมงบประมาณประสานความร่วมมือให้ครูผลิต พัฒนา สื่อ และนวัตกรรม การเรียนการสอน และประเมินผลการใช้สื่อ

พุลศิริ สุริยาสัก (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ และหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จากการสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 12 ด้าน โดยภาพรวมด้านที่มีการปฏิบัติครบถ้วนตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มี 8 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและ เทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาลิขิตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการแนะแนว การศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่นักดลครอบคร้วองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ส่วนด้านที่ควรได้รับการพัฒนาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมี 4 ด้าน คือ ด้านการ พัฒนาระบบการเรียนรู้อ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา 2) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีปัจจัยจุดรั้งที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการในด้านที่ควรได้รับการพัฒนาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคลากร (Man) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการ (Management) 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ดชด. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาตามขอบข่าย การบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ใช้หลักการการบริหารงานคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงและพัฒนางาน (Act) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ

เขมิกา ครุโสภา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3) ผู้บริหาร รองผู้บริหารฯ หรือหัวหน้างานบริหารวิชาการและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม โดยรวมไม่แตกต่างกัน 4) ผู้บริหาร รองผู้บริหารฯ หรือหัวหน้างานบริหารวิชาการและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียนและสังกัดของโรงเรียน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน 5) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เสนอแนะไว้ 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาต้องกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา 1) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ครูผู้สอนต้องศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ 2) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น สถานศึกษาต้องมีการประสานความร่วมมือช่วยเหลือโดยการวิจัยจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ต้องจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการศึกษากับสถาบันอื่นอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาวางแผนการจัดทำแผนงานวิชาการ การดำเนินงานตามแผนงาน มีการประชุมวางแผน ชี้แจงแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ

พัฒนางานวิชาการ 6) ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร แล้วเลือกใช้หนังสือให้สอดคล้องกับหลักสูตร รวมถึงคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ ผู้วิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่จะต้องบริหารจัดการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะงานวิชาการ

งานวิจัยต่างประเทศ

Beaton Galafa (2018) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความท้าทายในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในมาลาวี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาจากเมืองต่างๆ ในมาลาวี ผลการศึกษาพบว่า ความท้าทายในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ของงาน และประสิทธิผลของโรงเรียน โดยปัญหาและความท้าทายในการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครู การขาดการดูแลและฝึกอบรมในการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดหาเงินทุนของฝ่ายบริหาร การขาดความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

Torgny Roxa & Elizabeth Marquis (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและครูผู้เรียน: ปัญหาสำคัญในการพัฒนางานวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของครูในการพัฒนางานวิชาการนั้น ครูจะต้องสังเกตการมีปฏิริยาโต้ตอบของนักเรียนและในการตอบคำถามหรือโต้ตอบนักเรียนครูจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนโต้ตอบนักเรียนในเชิงสร้างสรรค์ แสดงความสนใจต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนและสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียน

Andre Moulakdi (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กลยุทธ์การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศแอมารูน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและการวิจัยครั้งนี้ทำให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิชาการ

Rachel Fitzgerald (2020) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร พบว่า รูปแบบหลักสูตรที่นักพัฒนาหลักสูตร สถาบันการศึกษาและนักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรส่งผลทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในการออกแบบหลักสูตรนั้นควรสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศสรุปได้ว่าปัญหาทางด้านวิชาการเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ครูผู้สอนและผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารวิชาการ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย